

V. kapitola

Zásoby: vymezení, klasifikace, oceňování a účtování

Abstrakt

Modul představuje zásoby jako významnou součást oběžných aktiv a vysvětluje jejich klasifikaci na materiál, nedokončenou výrobu, polotovary, výrobky, zboží, zvířata a poskytnuté zálohy. Zabývá se oceňováním nakupovaných a vlastní činností vytvořených zásob, stanovením pořizovací ceny a vlastních nákladů a metodami oceňování úbytků, zejména individuálním oceněním, FIFO a váženým aritmetickým průměrem. Podrobně porovnává účtování zásob způsobem A a B a zachycení změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace. Součástí je problematika inventarizace, mank, přebytků, přirozených úbytků a opravných položek. Závěrečná část porovnává českou úpravu s IAS 2, zejména v oblasti čisté realizovatelné hodnoty a zahrnování výpůjčních nákladů.

DOI: 10.52950/UP.2026.001.05

APA citace: Rotschedl, J. (2026). Zásoby: Vymezení, klasifikace, oceňování a účtování. In *Vybrané kapitoly z účetnictví podniku* (pp. 76–87). European Research Center, s.r.o. <https://doi.org/10.52950/UP.2026.001.05>

Právní a standardizační stav

Text vychází z českých účetních předpisů účinných ke dni 31. července 2026, zejména ze zákona č. 563/1991 Sb., vyhlášky č. 500/2002 Sb. a Českého účetního standardu pro podnikatele č. 015 – Zásoby, a dále z IAS 2 Inventories a IAS 23 Borrowing Costs. Číselná označení syntetických účtů uvedená v příkladech odpovídají běžné podnikatelské praxi; účetní jednotka je musí sladit se svým účtovým rozvrhem a vnitřními účetními směrnici.

Cíl modulu	Vymezit jednotlivé druhy zásob, vysvětlit jejich prvotní a následné ocenění, metody oceňování úbytků, účtování způsobem A a B, změny stavu zásob vlastní činnosti, inventarizační rozdíly a hlavní rozdíly mezi českou úpravou a IAS 2.
Klíčová slova	materiál, nedokončená výroba, polotovary, výrobky, zvířata, zboží, pořizovací cena, vlastní náklady, FIFO, vážený průměr, způsob A, způsob B, čistá realizovatelná hodnota, opravná položka, IAS 2
Výstupy z učení	Student správně klasifikuje zásobu, určí její vstupní ocenění, vypočte ocenění úbytku, zaúčtuje typické operace způsobem A i B, rozliší změnu stavu zásob vlastní činnosti od aktivace a posoudí nutnost snížení hodnoty zásob.

1 Vymezení a význam zásob

Zásoby jsou oběžná aktiva, která jsou určena k prodeji v běžném provozním cyklu, nacházejí se ve výrobním procesu pro takový prodej nebo mají podobu materiálu a dalších vstupů určených ke spotřebě při výrobě či poskytování služeb. Rozhodující není pouze fyzická podoba věci, ale především účel, pro který ji účetní jednotka drží. Stejná movitá věc proto může být u výrobce výrobkem, u obchodníka zbožím a u jejího uživatele dlouhodobým majetkem nebo materiálem.

Zásoby propojují nákup, výrobu a prodej. Jejich ocenění ovlivňuje hodnotu oběžných aktiv i náklady období. Předčasné zaúčtování pořízení zásob do nákladů může podhodnotit aktiva a výsledek hospodaření; naopak nadhodnocené nebo neprodejné zásoby mohou vést k nadhodnocení majetku a zisku. Proto musí účetní jednotka zajistit průkaznou skladovou evidenci, inventarizaci a pravidelné posouzení jejich hodnoty.

Příklad účelového zařazení

Automobil zakoupený autosalonem k dalšímu prodeji je zbožím. Tentýž automobil zakoupený podnikem pro služební dopravu je dlouhodobým hmotným majetkem. Náhradní motor držený pro opravy vozového parku je zpravidla materiálem nebo náhradním dílem.

2 Klasifikace zásob podle české účetní úpravy

Vyhláška č. 500/2002 Sb. člení zásoby do položek materiál, nedokončená výroba a polotovary, výrobky, mladá a ostatní zvířata a jejich skupiny, zboží a poskytnuté zálohy na zásoby. V účtovém rozvrhu se běžně používají účtové skupiny 11 až 13 a 15; případné dočasné snížení hodnoty se zachycuje v účtové skupině 19.

DRUH ZÁSOB	OBSAH A PŘÍKLADY	TYPICKÉ ÚČTY
MATERIÁL	suroviny, pomocné a provozní látky, náhradní díly, obaly, drobný majetek vedený jako zásoba a další vstupy určené ke spotřebě	111, 112
NEDOKONČENÁ VÝROBA	produkty, které již nejsou materiálem, ale nejsou hotovým výrobkem; také rozpracované služby a zakázky	121
POLOTOVARY VLASTNÍ VÝROBY	odděleně evidované produkty, které neprošly všemi výrobními stupni; mohou být dále zpracovány nebo prodány	122
VÝROBKY	dokončené výstupy vlastní činnosti určené k prodeji nebo vlastní spotřebě	123
MLADÁ A OSTATNÍ ZVÍŘATA	zvířata a jejich skupiny, které nejsou vykázány jako dlouhodobý majetek	124

ZBOŽÍ	věci a za stanovených podmínek i nemovité věci pořízené za účelem dalšího prodeje; patří sem i vlastní výrobky převedené do vlastních prodejen	131, 132
POSKYTNUTÉ ZÁLOHY	zálohy dodavatelům na budoucí dodávky zásob	15x

U zásob není obecně rozhodující, zda se obrátí přesně do jednoho roku. Význam má běžný provozní cyklus. Například rozestavěná developerská jednotka určená k prodeji může být zásobou i tehdy, když její výroba a prodej trvají déle než dvanáct měsíců. Naproti tomu nemovitost držená k vlastnímu používání nebo dlouhodobému pronájmu není zbožím.

IAS 2 používá funkční vymezení: zboží držené k prodeji, výrobky, nedokončená výroba a materiál či spotřební zásoby. Standard nepředepisuje české účtové skupiny ani samostatnou kategorii polotovarů. Z působnosti IAS 2 jsou vyňaty zejména finanční nástroje a biologická aktiva související se zemědělskou činností; u některých komoditních producentů a obchodníků se uplatňují zvláštní pravidla ocenění.

3 Oceňování při pořízení a vytvoření zásob

3.1 Nakoupené zásoby – pořizovací cena

Nakoupené zásoby se oceňují pořizovací cenou, tedy cenou pořízení a náklady s pořízením souvisejícími. Do ocenění se zahrnují například clo, doprava, přepravné, pojistné při dopravě, provize, nákladka, vykládka a náklady na úpravy skladovaného materiálu nebo zboží, jsou-li spojeny s jeho pořízením. Obchodní slevy, skonta a jiné obdobné položky snižují pořizovací cenu.

Do pořizovací ceny zásob podle české vyhlášky nepatří zejména úroky z úvěrů a zápůjček poskytnutých na jejich pořízení, kurzové rozdíly, smluvní pokuty, úroky z prodlení a jiné sankce. Odpočitatelná DPH není součástí ocenění; neodpočitatelná DPH hodnotu zásoby zvyšuje. Náklady na běžné skladování po dokončení pořizovacího procesu se zpravidla účtují do nákladů období.

Příklad pořizovací ceny

Podnik nakoupil materiál za 100 000 Kč. Doprava činila 6 000 Kč, clo 4 000 Kč a dodavatel poskytl obchodní slevu 5 000 Kč. Pořizovací cena zásoby je 105 000 Kč. Odpočitatelná DPH se do této částky nezahrnuje.

3.2 Zásoby vytvořené vlastní činností – vlastní náklady

Zásoby vytvořené vlastní činností se oceňují vlastními náklady. Ty zahrnují přímé náklady a mohou zahrnovat také přiměřenou část variabilních a fixních nepřímých nákladů, které lze příčinně přiřadit konkrétnímu výkonu a vztahují se k období výroby nebo jiné činnosti. Kalkulace musí být stanovena ve vnitřní směrnici a používána soustavně.

Přímými náklady jsou typicky přímý materiál, přímé mzdy a jiné náklady přímo související s danou výrobou nebo činností. Nepřímé náklady lze zahrnout pouze v rozsahu, v němž jsou příčinně

přiřaditelné výkonu; obecné správní náklady bez vazby na výrobu do ocenění nepatří. Náklady na prodej a odbyt se do vlastních nákladů zásob nezahrnují. Abnormální zmetkovitost, nehospodárnost a nevyužitá kapacita se nesmějí skrýt v nadhodnocené zásobě.

Podle IAS 2 zahrnují náklady na přeměnu přímou práci a systematické rozvržení variabilní a fixní výrobní režie. Fixní výrobní režie se rozvrhuje podle normální výrobní kapacity; nealokovaná část vzniklá nízkým využitím kapacity se účtuje do nákladů období. IAS 23 navíc vyžaduje kapitalizaci přímo přiřaditelných výpůjčních nákladů u zásob, které splňují definici způsobilého aktiva, například u některé dlouhodobě zrající nebo vyráběné produkce. Česká pořizovací cena zásob úroky naopak výslovně vylučuje.

3.3 Jiné způsoby nabytí

Zásoby nabyté bezúplatně, zjištěné jako nově zachycený majetek nebo získané v dalších případech uvedených v zákoně o účetnictví se oceňují podle příslušného zákonného pravidla, často reprodukční pořizovací cenou. Konkrétní ocenění musí vycházet z právního titulu nabytí a být doloženo průkazným podkladem, například odborným odhadem nebo cenou obdobné zásoby.

4 Oceňování úbytků zásob

Je-li každý kus zásoby individuálně identifikovatelný a není běžně zaměnitelný, použije se skutečná individuální pořizovací cena. U zaměnitelných zásob český zákon připouští zejména metodu FIFO a vážený aritmetický průměr. V rámci jednoho analytického účtu stejného druhu zásob musí být používán pouze jeden zvolený způsob; vážený průměr se podle vyhlášky počítá nejméně jednou za měsíc.

METODA	PRINCIP	VHODNÉ POUŽITÍ
INDIVIDUÁLNÍ OCENĚNÍ	každý konkrétní kus se vyskladní ve své skutečné ceně	unikátní, drahé nebo nezaměnitelné položky
FIFO	nejdříve pořízené ceny se použijí jako první pro ocenění úbytku	zásoby s přirozenou rotací a sledováním šarží
VÁŽENÝ ARITMETICKÝ PRŮMĚR	úbytek se oceňuje průměrnou cenou zásoby; průměr může být periodický nebo pohyblivý	velké množství zaměnitelných položek
PEVNÁ SKLADOVÁ CENA	evidence používá předem stanovenou cenu a samostatně sleduje oceňovací odchylky tak, aby výsledné ocenění odpovídalo skutečným nákladům	automatizované skladové systémy s řádným rozvržením odchylek

Metoda LIFO, při níž se nejnovější cena použije pro ocenění prvního úbytku, není podle českého zákona ani IAS 2 přípustnou oceňovací metodou. Důvodem není předpoklad fyzického pohybu zásob, ale to, že právní a standardizační rámec tuto nákladovou formuli nepovoluje.

Číselný příklad FIFO a váženého průměru

Počáteční stav činí 100 kusů po 50 Kč. Podnik nakoupil dalších 100 kusů po 70 Kč a následně vydal 120 kusů.

VÝPOČET	HODNOTA VÝDEJE	KONEČNÝ STAV
FIFO	$100 \times 50 + 20 \times 70 = 6\,400 \text{ Kč}$	$80 \times 70 = 5\,600 \text{ Kč}$
VÁŽENÝ PRŮMĚR	$(5\,000 + 7\,000) / 200 = 60 \text{ Kč za kus; } 120 \times 60 = 7\,200 \text{ Kč}$	$80 \times 60 = 4\,800 \text{ Kč}$

Při růstu cen vede FIFO v tomto příkladu k nižšímu nákladu na spotřebu a k vyššímu ocenění konečné zásoby než vážený průměr. Volba metody proto ovlivňuje výsledek hospodaření i hodnotu aktiv, musí však vycházet z věrného zobrazení a být používána konzistentně.

5 Účtování nakupovaných zásob – způsob A a způsob B

Česká účetní úprava umožňuje účtovat zásoby způsobem A nebo B. Jde o rozdílnou techniku vedení účetnictví, nikoli o rozdílné konečné ocenění. Při správném použití musí oba způsoby vést ke stejnému konečnému stavu zásob a stejným nákladům období. Způsob lze volit podle jednotlivých analytických účtů zásob, musí však být popsán ve vnitřní směrnici a používán soustavně.

5.1 Způsob A – průběžné účtování

Při způsobu A se pořízení, naskladnění i úbytek zásob zachycují průběžně na rozvahových účtech. Účty 111 a 131 slouží jako kalkulační účty pořízení; po dokončení pořizovacího procesu se jejich zůstatek převede na skladový účet. Účetní jednotka tak během roku zná účetní hodnotu zásob, přesto musí vést skladovou evidenci a provádět inventarizaci.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
FAKTURA ZA MATERIÁL BEZ ODPOČITATELNÉ DPH	111	321
NÁROK NA ODPOČET DPH	343	321
PŘIJETÍ MATERIÁLU NA SKLAD	112	111
SPOTŘEBA MATERIÁLU	501	112
FAKTURA ZA ZBOŽÍ BEZ ODPOČITATELNÉ DPH	131	321
PŘIJETÍ ZBOŽÍ NA SKLAD	132	131
PRODEJ ZBOŽÍ – POHLEDÁVKA BEZ DPH	311	604
PRODEJ ZBOŽÍ – DPH NA VÝSTUPU	311	343
ÚBYTEK PRODANÉHO ZBOŽÍ V ÚČETNÍ CENĚ	504	132

5.2 Způsob B – periodické účtování v hlavní knize

Při způsobu B se nákupy během období účtují přímo do nákladů. To však neznamená, že účetní jednotka může zásoby evidovat pouze jednou ročně. Po celé účetní období musí vést průkaznou

evidenci zásob tak, aby bylo možné doložit jejich stav v množství i ocenění a sestavit účetní závěrku. Rozvahové účty se upravují podle skutečného a evidenčního stavu při uzavírání účetních knih.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
PŘEVEDENÍ POČÁTEČNÍHO STAVU MATERIÁLU DO NÁKLADŮ	501	112
NÁKUP MATERIÁLU BĚHEM OBDOBÍ	501	321
ZAÚČTOVÁNÍ KONEČNÉHO STAVU MATERIÁLU PODLE EVIDENCE A INVENTURY	112	501
PŘEVEDENÍ POČÁTEČNÍHO STAVU ZBOŽÍ DO NÁKLADŮ	504	132
NÁKUP ZBOŽÍ BĚHEM OBDOBÍ	504	321
ZAÚČTOVÁNÍ KONEČNÉHO STAVU ZBOŽÍ	132	504

Důležitá oprava častého omylu

Způsob B není „evidence zásob pouze na konci roku“. V hlavní knize se stav průběžně neúčtuje na skladových účtech, avšak průkazná množstevní a hodnotová evidence zásob musí existovat během celého období.

6 Zásoby vlastní činnosti a aktivace

Zásoby vlastní činnosti vznikají výrobou nebo jinou činností účetní jednotky. Jejich přírůstky a úbytky se v současné české úpravě nezachycují jako výnosy na dřívějších účtech 611 až 613. Používá se účtová skupina 58 v nákladové třídě. Přírůstek zásoby se účtuje ve prospěch příslušného nákladového účtu, a proto snižuje celkové náklady období; úbytek se účtuje na jeho vrub a náklady zvyšuje.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
PŘÍRŮSTEK NEDOKONČENÉ VÝROBY	121	581
PŘÍRŮSTEK POLOTOVARŮ VLASTNÍ VÝROBY	122	582
PŘÍRŮSTEK VÝROBKŮ	123	583
PŘÍRŮSTEK MLADÝCH A OSTATNÍCH ZVÍŘAT	124	584
ÚBYTEK VÝROBKŮ PŘI PRODEJI NEBO SPOTŘEBĚ	583	123
PŘEVOD VLASTNÍCH VÝROBKŮ DO VLASTNÍ PRODEJNY JAKO ZBOŽÍ	132	123

Samotný vznik výrobku je změnou stavu zásob vlastní činnosti, nikoli aktivací v užším účetním významu. Aktivace nastává tehdy, když účetní jednotka vytvoří vlastní činností materiál, zboží, službu nebo dlouhodobý majetek pro své použití. Typickým příkladem je materiál vyrobený ve vlastní režii a převzatý na sklad: MD 112 / D 585. Vnitropodniková doprava související s pořízením zásob může být zachycena prostřednictvím účtu aktivace vnitropodnikových služeb, běžně 586.

Příklad změny stavu výrobků

Výrobní náklady za období činí 300 000 Kč. Dokončené a naskladněné výrobky mají vlastní náklady 240 000 Kč: MD 123 / D 583. Při prodeji poloviny výrobků se jejich úbytek ve výši 120 000 Kč zaúčtuje MD 583 / D 123. Tržba se účtuje samostatně MD 311 / D 601 a DPH MD 311 / D 343.

7 Inventarizace, manka, přebytky a snížení hodnoty

Inventarizací účetní jednotka ověřuje skutečný stav zásob, soulad se skladovou a účetní evidencí a také to, zda zásoby nejsou poškozené, zastaralé, pomalu obrátkové nebo neprodejně. Inventarizační rozdíly se zaúčtují do období, za které se inventarizace provádí. U zásob lze za zákonných podmínek provádět průběžnou inventarizaci, ale každý druh zásoby musí být inventarizován ve stanoveném intervalu.

SITUACE	ÚČETNÍ ZACHYCENÍ – TYPICKÝ PŘÍKLAD	POZNÁMKA
PŘIROZENÝ ÚBYTEK V RÁMCI VNITŘNÍ NORMY	501 / 112, případně 504 / 132	součást běžné spotřeby nebo nákladů na prodané zboží
MANKO NAD NORMU NEBO ŠKODA	549 / 112 nebo 549 / 132	případný nárok na náhradu se účtuje samostatně
PŘEBYTEK NAKUPOVANÉ ZÁSoby	112 / 648 nebo 132 / 648	v odůvodněných případech lze použít korekci spotřeby
PŘEBYTEK ZÁSoby VLASTNÍ ČINNOSTI	12x / 58x	zachytí se jako změna stavu příslušné zásoby
DOČASNÉ SNÍŽENÍ HODNOTY ZÁSoby	559 / 19x	tvorba opravné položky
POMINUTÍ DŮVODU OPRAVNÉ POLOŽKY	19x / 559	zrušení nejvýše do původně vytvořené částky

7.1 Nižší hodnota podle českého práva

Zjistí-li účetní jednotka při inventarizaci, že prodejní cena zásoby snižená o náklady spojené s prodejem je nižší než její účetní ocenění, musí zásobu ocenit touto nižší hodnotou. Jde o povinné uplatnění zásady opatrnosti, nikoli o volitelný postup. Dočasný pokles se obvykle vyjadřuje opravnou položkou; pominou-li důvody, opravná položka se zruší. Trvale znehodnocená, zničená nebo nepoužitelná zásoba se přímo vyřadí do nákladů.

Příklad opravné položky

Účetní hodnota zboží je 200 000 Kč. Očekávaná prodejní cena činí 185 000 Kč a náklady spojené s prodejem 10 000 Kč. Nižší hodnota je 175 000 Kč, a proto se vytvoří opravná položka 25 000 Kč: MD 559 / D 196. Jestliže se v dalším období očekávaná čistá hodnota zvýší na 190 000 Kč, zruší se 15 000 Kč: MD 196 / D 559.

7.2 Čistá realizovatelná hodnota podle IAS 2

IAS 2 oceňuje zásoby nižší z pořizovacích či výrobních nákladů a čisté realizovatelné hodnoty. Čistá realizovatelná hodnota je odhadovaná prodejní cena v běžném obchodním styku snižená o odhadované náklady na dokončení a náklady nezbytné k uskutečnění prodeje. Nejde o reálnou hodnotu podle IFRS 13. Odhad se zpravidla provádí položkově nebo podle vhodně vymezených skupin obdobných položek a vychází z nejspolehlivějších dostupných informací.

Snížení na čistou realizovatelnou hodnotu se vykáže jako náklad. Pokud se důvody snížení později změní, IAS 2 vyžaduje zrušení dřívějšího snížení nejvýše do výše původního odpisu. Také česká opravná položka se při pominutí důvodu ruší; tvrzení, že české předpisy zpětné zvýšení hodnoty zásob neumožňují, je proto nesprávné.

8 Hlavní rozdíly mezi českou úpravou a IAS 2

OBLAST	ČESKÉ ÚČETNICTVÍ	IAS 2 / IFRS
KLASIFIKACE	podrobné rozvahové druhy a směrná účtová osnova	funkční vymezení zásob; nepředepisuje účty
TECHNIKA ÚČTOVÁNÍ	způsob A nebo B podle ČÚS 015	nepředepisuje účetní zápisy ani způsob A/B
PRVOTNÍ OCENĚNÍ	pořizovací cena nebo vlastní náklady podle zákona a vyhlášky	náklady na pořízení, přeměnu a další náklady k uvedení do současného místa a stavu
VÝPŮJČNÍ NÁKLADY	úroky nejsou součástí pořizovací ceny zásob	u způsobilého aktiva se přímo přiřaditelné výpůjční náklady kapitalizují podle IAS 23
ÚBYTKY	individuální ocenění, FIFO, vážený průměr; lze pracovat s pevnou cenou a odchylkami	specific identification, FIFO nebo weighted average
NÁSLEDNÉ OCENĚNÍ	nižší hodnota podle § 26 zákona; dočasně opravná položka	nižší z cost a NRV; write-down do nákladů
ZRUŠENÍ SNÍŽENÍ	opravná položka se zruší, pominou-li důvody	reversal nejvýše do původního write-downu
ZVEŘEJNĚNÍ	požadavky zákona, vyhlášky a přílohy podle kategorie jednotky	politika ocenění, cost formula, členění zásob, náklad na prodané

zásoby, snížení a jeho zrušení,
zastavené zásoby

IAS 2 není standardem oceňování zásob reálnou hodnotou. Jeho základním pravidlem je nižší z nákladů a čisté realizovatelné hodnoty. Reálná hodnota se objevuje pouze ve zvláštních výjimkách upravených jinými ustanoveními nebo standardy. České účetnictví a IAS 2 se proto v základním principu opatrného následného ocenění významně přibližují, liší se však podrobností kalkulace, technikou účtování, některými náklady zahrnovanými do ocenění a rozsahem zveřejňovaných informací.

9 Shrnutí modulu

Zásoby jsou oběžná aktiva určená k prodeji, spotřebě ve výrobě nebo poskytování služeb, případně se nacházejí ve výrobním procesu. Česká úprava rozlišuje zejména materiál, nedokončenou výrobu a polotovary, výrobky, zboží, mladá a ostatní zvířata a poskytnuté zálohy na zásoby. Klasifikace vychází z účelu, původu a způsobu využití. Stejný předmět může být u jedné účetní jednotky zbožím a u jiné dlouhodobým majetkem, proto rozhoduje ekonomická funkce v konkrétním podniku, nikoli pouze fyzická podoba.

Nakoupené zásoby se oceňují pořizovací cenou, tedy cenou pořízení a vedlejšími pořizovacími náklady, například dopravou, clem, provizí nebo pojistným souvisejícím s přepravou. Zásoby vytvořené vlastní činností se oceňují vlastními náklady, jejichž rozsah musí odpovídat způsobu výroby a významnosti a být stanoven ve vnitřním předpisu. Bezúplatně nabyté nebo nově zjištěné zásoby se oceňují podle příslušného zákonného pravidla, často reprodukční pořizovací cenou. U zaměnitelných zásob se úbytky oceňují konzistentně metodou FIFO nebo váženého aritmetického průměru, případně pevnou skladovou cenou s řádným rozvržením oceňovacích odchylek. Individuální ocenění se používá u nezaměnitelných nebo jednotlivě identifikovatelných položek. LIFO není podle českého práva ani IAS 2 přípustné. Zvolená metoda ovlivňuje náklady a konečný stav zásob, a proto musí věrně zobrazovat skutečnost a být používána soustavně.

Nakupované zásoby lze účtovat způsobem A nebo B. Při způsobu A se pořízení, naskladnění a úbytek zachycují průběžně na rozvahových účtech, například prostřednictvím účtů 111 a 131 a následně skladových účtů 112 a 132. Při způsobu B se nákupy během období účtují přímo do nákladů a rozvahové účty se upravují při uzávěrce podle evidence a inventury. Způsob B však neznamená, že se zásoby sledují pouze jednou ročně; účetní jednotka musí po celé období vést průkaznou množstevní a hodnotovou skladovou evidenci. Při správném použití vedou oba způsoby ke stejnému konečnému ocenění zásob a stejnému výsledku hospodaření.

Zásoby vlastní činnosti se v současné české úpravě zachycují prostřednictvím účtové skupiny 58, nikoli na dřívějších výnosových účtech 611 až 613. Přírůstek zásob snižuje náklady období a úbytek je zvyšuje. Samotný vznik výrobku je změnou stavu zásob, zatímco aktivace v užším smyslu nastává tehdy, když účetní jednotka vytvoří vlastní činností materiál, službu, zboží nebo dlouhodobý majetek pro vlastní použití. Pro správné ocenění je nezbytné propojení finančního účetnictví, kalkulací a vnitropodnikové evidence.

Inventarizace ověřuje množství, ocenění a použitelnost zásob a odhaluje manka, přebytky, poškození, zastaralost nebo pomalou obrátku. Přirozené úbytky v rámci vnitřní normy jsou běžnou spotřebou, manka nad normu a škody se účtují do příslušných nákladů a případný nárok na náhradu se zachytí samostatně. Pokud je očekávaná realizovatelná hodnota nižší než účetní

ocenění, musí se hodnota zásob snížit opravnou položkou; pominou-li důvody, korekce se zruší nejvýše do původní výše. IAS 2 vychází z nižší z nákladů a čisté realizovatelné hodnoty, kterou tvoří odhadovaná prodejní cena snížená o náklady na dokončení a prodej. IAS 2 nepředepisuje českou techniku A nebo B a u způsobilých aktiv se posuzuje také případná vazba na výpůjční náklady podle IAS 23.

Základní a doporučené zdroje

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zejména § 24 až § 26 a § 29 až § 30, v aktuálním znění.

Vyhláška č. 500/2002 Sb., zejména § 9 a § 49 a přílohy k účetním výkazům, v aktuálním znění.

Český účetní standard pro podnikatele č. 015 – Zásoby, v aktuálním znění.

IAS 2 Inventories, ve znění přijatém Evropskou unií.

IAS 23 Borrowing Costs, ve znění přijatém Evropskou unií.

MÜLLEROVÁ, Libuše a Jan MOLÍN. Daně v účetnictví ČR – I. Praha: Oeconomica, 2020.

RANDÁKOVÁ, Monika a kol. Finanční účetnictví v České republice: podnikatelské subjekty. Praha: Oeconomica, aktuální dostupné vydání.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vysvětlete, proč nelze klasifikovat zásobu pouze podle její fyzické podoby. Uveďte jeden předmět, který může být u různých účetních jednotek zbožím, materiálem i dlouhodobým majetkem.
2. Porovnejte způsob A a způsob B účtování zásob. Vysvětlete, jakou evidenci musí účetní jednotka vést během roku při způsobu B.
3. Podnik má 120 kusů zásoby po 80 Kč a následně nakoupí 80 kusů po 100 Kč. Vypočtete ocenění výdeje 150 kusů a konečný stav při použití FIFO a váženého průměru.
4. Rozlište změnu stavu zásob vlastní činnosti a aktivaci. Navrhněte účetní zápis pro naskladnění výrobků a pro materiál vyrobený ve vlastní režii.
5. Zásoba má účetní hodnotu 500 000 Kč, očekávanou prodejní cenu 470 000 Kč, náklady na dokončení 15 000 Kč a náklady nezbytné k prodeji 10 000 Kč. Určete čistou realizovatelnou hodnotu a potřebnou úpravu ocenění podle IAS 2.

Testové otázky

- 1) **Která položka není podle české vyhlášky samostatným druhem zásob?**
 - a) materiál
 - b) výrobky
 - c) mladá a ostatní zvířata
 - d) investice do nemovitostí
- 2) **Součástí pořizovací ceny nakoupeného materiálu je zpravidla:**
 - a) odpočitatelná DPH
 - b) doprava související s pořízením
 - c) smluvní pokuta za pozdní úhradu

- d) kurzový rozdíl vzniklý při úhradě
- 3) **Který způsob ocenění úbytku je přípustný podle českého zákona i IAS 2?**
- a) LIFO
 - b) nejvyšší cena
 - c) FIFO
 - d) prodejní cena
- 4) **Při způsobu B účtování materiálu platí, že:**
- a) není nutná průběžná skladová evidence
 - b) všechny nákupy se účtují na účet 111
 - c) nákupy se během období účtují zpravidla přímo do spotřeby
 - d) konečný stav zásob se nevykazuje v rozvaze
- 5) **Typický účetní zápis přírůstku výrobků vlastní činnosti je:**
- a) 583 / 123
 - b) 123 / 583
 - c) 123 / 613
 - d) 504 / 132
- 6) **Aktivace materiálu vytvořeného vlastní činností se typicky účtuje:**
- a) 112 / 585
 - b) 585 / 112
 - c) 501 / 112
 - d) 111 / 321
- 7) **Podle IAS 2 je čistá realizovatelná hodnota:**
- a) reálná hodnota zvýšená o náklady prodeje
 - b) historická cena snižena o odpisy
 - c) odhadovaná prodejní cena po odečtení nákladů na dokončení a nákladů nezbytných k prodeji
 - d) reprodukční pořizovací cena
- 8) **Pokud pominou důvody české opravné položky k zásobám:**
- a) opravná položka se nesmí nikdy zrušit
 - b) zásoba se přecení nad původní pořizovací cenu
 - c) opravná položka se zruší v odpovídající výši
 - d) účtuje se přímo do základního kapitálu
- 9) **Které tvrzení o výpůjčních nákladech je správné?**
- a) česká pořizovací cena zásob vždy zahrnuje úroky
 - b) IAS 23 může vyžadovat kapitalizaci přímo přiřaditelných výpůjčních nákladů u způsobilé zásoby
 - c) IAS 2 zakazuje všechny výpůjční náklady
 - d) české předpisy a IFRS mají zcela totožnou úpravu
- 10) **Úbytek prodaného zboží při způsobu A se typicky účtuje:**
- a) 132 / 504
 - b) 504 / 132
 - c) 604 / 132
 - d) 501 / 112

Řešení testu

Správné odpovědi

1. d, 2. d, 3. c, 4. c, 5. b, 6. a, 7. c, 8. c, 9. b, 10. b